

ג. אם חורי החתן והכלה הינם אנשים אמידים אלא שאין רצונם לעזור לילדיהם בהוצאות הנישואין, הרי ילדיהם נחשבים כעניים, ורשאים להשיאם מן הצדקה. (ג)

ד. רשאי כל אדם ליתן ממעות מעשר כספים לצורך הכנסת כללה. (ד)

ביאורים וצינונים

וכן הוא לשון הסמ"ק (סי' רמח). והו"ד בבית יוסף (ס"ס רנה). ובש"ך שם. ובשו"ת מהר"ם מינץ (סי' מה) כתב דמעשים שבכל יום הוא שהעניים מחזרים על פתחי גדיבים כדי להשיא את בנותיהם. ע"ש. וראה עוד בשו"ת שאילת שלמה ורמיהימר חלק א' (סי' קד), ובשו"ת תשובות והנהגות חלק א' (סי' תקסא). ומ"מ פשוט הדבר שאין האב מחוייב לחזור על הפתחים כדי להשיאן. וכ"כ בשו"ת משנה הלכות חלק טו (סי' קלו), ובשו"ת תשובות והנהגות חלק ג' (סי' שצא). ע"ש.

ג. פשוט. וכן דעת הגרש"ז אורבך והגר"ג קרליץ, והו"ד בספר באורח צדקה (פרק ח' ס"ק טז). וכ"כ בשו"ת אז נדברו חלק ט' (סי' נא אות א').

ד. כמבואר לעיל (הערה ב') שרשאים להשיא כללה עניה מן הצדקה. וכתב בשו"ת אבן יקרה מהדורא תליתאה (סי' קנט) דה"ה גם להשיאה מכספי מעשר. וכ"כ בספר אהבת חסד (פרק יט אות ב') דמי שאין בידו להשיא חתן וכלה מממונו, יכול להשיאם ממעות מעשר. ובגוונא שהחתן והכלה עניים, מותר ליתן להם ממעות מעשר כספים אף אם יש לו ליתן ממקום אחר, דהוי ככל צדקה. ע"ש.

כדמוכח בכתובות (סו.). ע"ש. וכן נתבאר לעיל (פרק יא הערה ד'). וכ"כ בספר דרך אמונה (הלכות מתנות עניים פ"ז ס"ד אות יט). וכ"כ בשו"ת שבט הלוי חלק ה' (סי' קלד אות ו') שאם עשה האב כל מצדקי שבעולם ולא הצליח להשיא את בתו, דינה כדון היתומה המוטלת על הציבור להשיאה. ע"ש. ולכך רשאים להשיאה מכיס של צדקה, כמבואר בכתובות (סו.). וכן פסק מרן בשו"ע (יו"ד סי' רג סעיפים א' – ב') שעני או עניה שבאו להנשא, משיאים אותם מן הצדקה. ע"ש. ונראה דציבור לאו דוקא, וה"ה דכל אדם רשאי להשיאם מכיס של צדקה. וכ"מ בספר אהבת חסד חלק ג' (פרק ו'). ע"ש. ובשו"ת תשובות והנהגות חלק א' (סי' תקס אות יז) כתב ששמע בשם הגר"א, שהמצוה המובחרת בצדקה היא להשיא עני או עניה, והגר"א עצמו ביטל ת"ת כדי לעסוק במצוה זו. ע"ש. וראה עוד בשו"ת דברי יציב (חיו"ד סי' קמו אות ב'). ע"ש.

ומה שכתבנו שאב שיש לו בנות וכו', כ"כ הסמ"ג (עשין קסג) וז"ל: ובירושלמי אמרו כל מי שצריך ליטול ואינו נוטל כאילו שופך דמים, פירוש כגון זקן וכו', או אב שיש לו בנות רבות ואינו יוכל להשיאן ולפרנסן אלא אם כן יטול.

יט:), היאך יפרע האב חובו מכסף מעשר. מיהו ע"ד החתם סופר אינה קושיא, דלא התיר ליתן מכסף המעשר אלא לפרנסת בנו לאחר נישואיו, שבוה כיון שאין האב מחוייב ע"כ שפיר יכול ליתן מכספי מעשר. אבל מה שרצה הציץ אליעזר ללמוד מזה להתיר לאב ליתן לבנו אף עבור הוצאות הנישואין, צ"ע היאך שרי. וגם איהו גופיה (שם סוף אות ג') כתב שאין לאב ליתן לבתו מכספי מעשר עבור מה שחייב לתת לה מן הדין, דהיינו כדי פרנסתה, שהוא לא פחות מכסות שפוסקים לאשת עני שבישראל, או כפי עושרו, וכמו שפסק מרן בשו"ע (אה"ע סי' נח וסי' קיג). וא"כ גם בבן, כיון שצריך האב ליתן לו מממונו לצורך הוצאות הנישואין וכנ"ל, היאך יפרע חובו מכסף מעשר, אחר שמחוייב בזה.

והנה בשו"ת מהרש"ם חלק א' (סי' לב) כתב שאם האב עני ואין ידו משגת ליתן נדן לבנו רשאי ליתן הנדן ממעות מעשר. ע"ש. ונראה דבכה"ג שאין לאב להשיאן משלו כלל, שפיר יכול ליתן אף הוצאות הנישואין מכסף מעשר אע"פ שמחוייב בדבר, דמאחר שאין האב יכול להשיאו מממונו, הרי הבן עני, וכשם שרשאי האב להשיא שאר עניים מכספי מעשרותיו כך רשאי להשיא את בנו העני בכסף זה, דאמו מחמת חיוב האב להשיאו גרע כוחו דבן, אדרבה כל הקרוב קרוב קודם. וכ"כ בשו"ת תשובות והנהגות חלק א' (סי' תקסא) דעיקר ההיתר לתת מכסף המעשר לצורך נישואי בנו, אף שזה חיוב דרמי עליה כמו ללמדו תורה ואין אדם יוצא יד"ח אלא מן החולין ולא ממעשר הקדוש לעניים דוקא, מ"מ ה"ד כשירו משגת, דאז מחוייב לקיים שניהם, דהיינו לתת

לעניים מכסף המעשר וגם להשיא את בנו מכספו, אבל אם אינו יכול להשיאם מכספו, לא יהסס ליתן מכספי מעשר לצורך בנו, שהוא קודם לכל אדם. ע"ש. וכעין זה כתב בשו"ת משנה הלכות מהר"ת חלק ב' (ס"ס קמג). ובספר צדקה ומשפט (פרק ו' הערה יד) הוסיף טעם לזה, דכיון שהאב עני ואין ביכולתו להשיא בניו הרי הוא פטור מן המעשר, ומשו"ה יכול להשיא בניו ובנותיו בכסף זה אע"פ שחובה עליו להשיאם. ע"ש.

אולם כל זה כשאין יד האב משגת כלל להשיא בניו, אבל אם יש לאב להשיאן ממקום אחר, אינו רשאי ליתן ממעות מעשר, כמבואר בשו"ת מהרש"ם הנ"ל. ומה שכתבו הש"ך והחתם סופר שרשאי ליתן ממעות מעשר אף אם יש לו לתת ממקום אחר, ה"ד בדבר שאינו מחוייב כגון לזונם לאחר הנישואין, וכמ"ש החתם סופר, וה"ה ליתן להם מעות לקניית דירה וכדו', שמה שמוסיף על עיקר חיובו יכול ליתן מכספי מעשר אף אם יש לו ממקום אחר עבורם, אבל מה שמחוייב ליתן לבנו ולבתו כתקנת חז"ל, אינו יכול ליתן מכסף מעשר אא"כ אין ידו משגת וכמבואר. וכ"כ בשו"ת יחיה דעת חלק ה' (ס"ס עו) שרשאי האב לסייע ממעות מעשר בהוצאות נישואי בניו ובנותיו כגון לצורך דירה ורהיטים וכיו"ב שיוכלו לבנות את ביתם, וכל שכן כשבניו ממשיכים לעסוק בתורה בכוללים, וכן כשבנותיו נישאות לתלמידי חכמים, שמצוה גדולה לפרנסם וצדקה גדולה היא והקרוב קרוב קודם. ע"ש. וכן דעת הגרש"ז אורבך והו"ד בספר הלכות מעשר כספים (פרק יב). וכן העלה בשו"ת נחלת פנחס חלק א' (סי'

של שנה זו ההפסד של השנה הקודמת, אבל לענין כל תאחר לא דרשינן הכי, וכמו שהכריח שם מכמה ראיות. וכ"כ להדיא בסיום דבריו בזה"ל: שלא הזכירו שנה לענין כל תאחר אלא בבכור ובקדשים דהיינו קרבנות, אבל לא לענין מעשרות וערכין וכיוצא בזה. ע"כ. לפיכך נראה כמ"ש מתחילה, דאף דבצדקה עובר בבל תאחר לאלתר, מ"מ כשהפריש מתחילה על דעת ליתן לאחר זמן שוב אינו עובר. וכן מבואר בדברי השל"ה (ענין הצדקה ומעשר דף כה) שכתב, מעות מעשר שביד אדם ראוי שיחלקנו לעניים בחייו, כי אם ימות אין היורשים יורשים את מעות המעשר אלא זוכים בו גבאי צדקה וכו', על כן יחלק כל אדם בחייו ולא יביא את בניו לידי טעות. ע"ש. ומשמע שאין איסור מדינא לאחר את נתינתם אף למשך זמן והעיקר שיחלק את המעות בחייו. וכן מבואר באלוה רבה (סי' קנו) שכתב, ומי שזיכה לו השי"ת במעשרות הרבה ראוי לבערו ולחלקו בשנה השלישית והשישית (כדין מעשר עני). ע"כ. הרי דער אז מדינא יכול לאחר את נתינתם גם לאחר שנה, וגם בשנה השלישית והשישית אינו חייב מן הדין אלא רק ראוי. ומעתה כיון שיכול האב להפריש כסף המעשר וליתנו בכא העת, שפיר יכול האב לחסוך כסף המעשר בתוכנית חיסכון כדי להשיא את בניו ובנותיו בזמנם. ואף שעתה יש עניים אחרים, מ"מ הקרוב קרוב קודם, וכמ"ש"כ החפ"ן חיים בספרו אהבת חסד (דיני הלואה פרק ה' בנתיב החסד ס"ק ח' ופרק ו' ס"ק יח) שצריך להמתין לתת לקרובו עני אע"פ שעדיין לא בא. ע"ש. וה"נ ה"ה. ואע"פ שיש לדחות דשאני התם שקרובו הוא בגדר עני כבר עתה וראוי ליטול מן הצדקה רק שעדיין לא בא לפניו, משו"ה רשאי לשמור

עבורו המעות, אבל בנידון דידן הרי הבן עדיין אינו בגדר עני והיאך שרי לדחות בעבורו עני שכבר בא לפניו, ועי' בספר צדקה ומשפט (עמ' קכב). מ"מ נראה דכיון שמלכתחילה מפריש המעות על דעת שיתן לבנו כשישא שפיר דמי, וכמ"ש בשו"ת חקרי לב (חחו"מ ח"ב ס"ס נז), דמ"ש הב"י (חו"מ סי' רנג) בשם הרשב"א והריטב"א, וכן פסק בשו"ת מהרש"ך חלק א' (סי' קצג) דהמקדיש מעות לנישואי יתומה צריך ליתן לה מיד, היינו דוקא במקדיש סתם, אבל אם אמר שיתן לה בשעת הנישואין לכו"ע אין נותנים כי אם בשעת הנישואין, וכן נראה מדברי הרשב"א. וע"ש בשאלה שמתבאר שהיתומה היתה גרילה אצל הנדיב, ומשמע שהוא פירנסה, וגם אחרי מותו היתה גרילה אצל אשתו, וא"כ עתה לא היתה עניה, ועכ"ז כתב שיכול לשמור לה המעות לכשתנשא כיון שנתן מתחילה על דעת כן. וה"ה לנידון דידן שיכול האב לשמור מעות מעשרותיו **לצורך** נישואי בניו אף שעתה אינם עניים, כל שהיה בדעתו ע"ז קודם שהפרישם.

אולם אף שמותר לאב ליתן בכל חודש מכספי מעשרותיו בתוכנית חיסכון **לצורך** **נישואי** ילדיו, מ"מ לא יעשה כן בכל כסף **המעשר** אלא רק בחלקו, כמבואר בדברי התוס' בכתובות (כו.) סוד"ה אין, דלא יתן כל מתנותיו לעני אחד. וראה עוד בתוס' קידושין (כו.) ד"ה נתון. וכן פסק מרן בשו"ע (יו"ד סי' רנו סעיף ט') שלא יתן אדם כל צדקותיו לעני אחד בלבד, וכל הגותן מתנותיו לעני אחד מביא רעה לעולם. וכתב שם הש"ך (ס"ק יט) דהוא הדין בגותן כל צדקותיו לקרוב אחד ומניח שאר הקרובים. ע"ש. וכן העלה בשו"ת אגרות משה (יו"ד חלק א' סי' קמד). וכן דעת

י. וכן רשאי אדם לחסוך מכספי מעשרותיו לצורך נישואי אחיו. (י)

יא. יש אומרים שאם בשעה שהתחייב האב (בקנין סודר או בשטר) ליתן לבנו או לבתו סך מסוים לנישואיהם לא היה בדעתו ליתנם מכספי מעשר, שוב אינו רשאי ליתן מה שהתחייב ממעות אלו. אולם העיקר להלכה שבכל גוונא רשאי האב ליתן להם מכספי המעשר. ומכל מקום לכתחילה ראוי להקפיד שבשעה שמתחייב יתן בדעתו

ביאורים וציונים

מזן הגר"ע יוסף שליט"א והו"ד בספר ילקוט יוסף (כיבוד אב ואם, חלק א' עמ' רמז). וכ"כ בשו"ת שבט הלוי חלק ט' (סי' רא אות ב'). וע"ע בשו"ת ציץ אליעזר חלק ט' (סי' א' פרק ד' אות ב').

ולענין מאימתי יכול אדם להתחיל לחסוך מעות מע"כ לצורך נישואי ילדיו, דעת הגרי"ש אלישיב שמכיון שכספי המעשר הם כסף השייך לעניים, א"כ דוקא סמוך לפירוקן מותר להפריש, דהיינו בבנות כשיגיעו לגיל שבע עשרה ובבנים כשיגיעו לגיל שמונה עשרה. והגר"ש ואזנר מורה שגדר סמוך לפירוקן היינו מי שבניו כבר בגיל אחד עשרה – שתיים עשרה ואינו מחליף רהיטים בבית וכדו' כי נותן דעתו היאך ישיא את ילדיו, זה כבר מיקרי סמוך לפירוקן ומאז מותר להפריש עבורם מכספי מעשר. (קובץ מבקשי תורה כרך כג עמ' מז). ובספר יד מלכים (עמ' פה) כתב שדעת הגר"נ קרליץ ששנה או שנתיים קודם החתונה רשאי האב להתחיל לחסוך ממעות אלו. ושם (עמ' רפג) כ' ששאל בזה את הגר"י בלויא (בעל צדקה ומשפט),

והשיב, שאין על זה דברים מפורשים, אבל מסברא נראה שסמוך לחתונה שנה או שנתיים שפיר דמי. ע"ש. ועי' בשו"ת אגרות משה (יו"ד חלק א' סי' קמד). ובספר מעשה הצדקה (עמ' יב) כ' שדעת הגר"צ אבא שאול שמותר רק מזמן שמצא בנו כלה בפועל. ע"ש. ובספר חופה וקידושין (עמ' לו) כתב שדעת מזן הגר"ע יוסף שהאב יכול להתחיל לחסוך עבור נישואי בניו כמה שנים קודם החתונה. ע"ש. ובכל גוונא אין צריך האב להודיע לבניו שהכסף שנותן להם הוא כסף מעשר. ועי' בשו"ת ציץ אליעזר חלק ט' (סי' א' פרק ד' אות ו').

ומ"מ הרוצה לחסוך מכסף מעשרותיו עבור נישואי בניו כשהם עדיין קטנים, יש לייעצו שיתן חלק מכספי המעשר הללו לגמ"ח הלוואות, בתנאי שבבא העת יתן הגמ"ח סכום דומה לנישואי בניו. וראה בזה בספר מעשה הצדקה (עמ' יג ועמ' רכא). וכ"כ בספר באורח צדקה (עמ' קעה). ע"ש.

י. שו"ת אגרות משה (יו"ד חלק א' סי' קמד).

בינונית, פחות מכאן עין רעה וכו'. ואי ס"ד דמעשר כספים חיוב גמור הוא לכה"פ מדרבנן, לא הו"ל למימר פחות מכאן עין רעה, אלא הנותן פחות מכאן הרי הוא עבריינן שעובר על מצות חכמים (יבמות ע.). א"ו דמעשר כספים אינו חיוב לא מדאורייתא ולא מדרבנן אלא מנהג טוב הוא וכמ"ש הב"ח. וכן הוכיחו במישור מדברי הרמב"ם והטוש"ע, הגר"ד אופנהיים בתשובה שהובאה בשו"ת חוות יאיר (סי' רכד), ובשו"ת תשובה מאהבה חלק א' (סי' פז דף גב ע"ג), ובדעת תורה למהרש"ם (יו"ד שם), ובשו"ת משנה הלכות חלק יג (סי' רז), ובספר שערי תורת הבית (פרק ד' אות א'). וכ"כ בשו"ת שאילת יעב"ץ חלק א' (סי' ו') דמעשר כספים אין בו חיוב לא מהתורה ולא מדרבנן. ושם (סי' א') הביא תשובת אביו הגאון חכם צבי שהסכים ג"כ לדעת הב"ח הנ"ל, וכתב שכל ענין מעשר כספים אינו אלא מתורת צדקה ואינו ענין למעשר הנזכר בתבואות הארץ. ע"ש. ובשו"ת תשובה מאהבה שם כתב שכן מבואר בפרישה (יו"ד סי' רטו). והביא לשון המהר"ם מרוטנבורג שכתב כן להדיא. וכן הסכים לשיטת הב"ח בשו"ת חוות יאיר שם. וכ"כ בספר משנת חכמים (הלכות יסודי התורה דף יז ע"א) והו"ד בפתחי תשובה (סי' שלא ס"ק יב). וכ"כ בשו"ת פני יהושע (סימן ב'), ובשו"ת מהר"י אסאד (יו"ד סי' שלד), ובשו"ת שבות יעקב חלק ב' (סי' פה). וכ"כ בשו"ת ישמח לבב (חיו"ד סי' לא) שהמנהג פשוט כדברי הב"ח, שהרי לא נהגו להפריש מעשר כספים זולת השרידים אשר ה' קורא אחד מעיר ושניים ממשפחה, וגם אלה לא נהגו בו כדין **מעשר** עני שהובא בטור, א"ו שהעיקר כדברי הב"ח. ע"ש. ולפי"ז אף אם בשעה שהתחייב האב

ליתן ממון **לצורך נישואי** בנו לא היה בדעתו ליתן לו ממעות **מעשר** כספים, ש"ד ליתן מה שנתחייב ממע"כ, כיון שאם רצה רשאי שלא ליתן **מעשר** כספים כלל וכמשנ"ת. ובר מן דין, הא דעת הרמב"ם והטוש"ע דמעשר כספים אינה מצוה בפני עצמה אלא רק שיעור במצות צדקה ובכלל צדקה היא, כמבואר בלשונם הנ"ל. וכן הוכיחו מדבריהם בשו"ת חוות יאיר ובשו"ת תשובה מאהבה שם. וכ"כ במקור ליראה על ספר היראה לרבינו יונה (אות ריג). ע"ש. וא"כ ודאי דשרי ליה לפרוע חובו לצדקה מכסף של מעשר, דמ"מ הרי נותנו לצדקה ועולה לו לשיעור מעשר שצריך ליתן לצדקה. ולכן אף אם בשעה שהתחייב לא היה בדעתו ליתן ממעות מעשר כספים ונמצא שנעשה עליו הדבר כחוב, מ"מ יכול לפורעו מן הצדקה ועולה לו לחשבון מעשר.

ודע דאף שמעיקר הדין אין חיוב ליתן מעשר כספים כמבואר, מ"מ קהילות שקיבלו על עצמם למנהג קבוע להפריש מע"כ נהפך עליהם הדבר לחיוב, והרי דינו כדין מעשר עני שאין רשאי לפרוע מהם חובו. וכ"כ בשו"ת תשובה מאהבה שם, שהסכמת האחרונים היא דמעשר כספים באתרא דנהיגי ביה דין מעשר עני יש לו. ע"ש. והנה נודע שהמנהג אצל בני אשכנז להפריש מעשר כספים בקביעות וכמ"ש בשו"ת שאילת יעב"ץ חלק א' (סי' ו'). וכ"כ הר"מ היילפרין מלובלין תלמיד המהרש"ל בספרו זכרון משה (פרשת לך לך). וכיו"ב כתב הר"ר שפיטל בן השל"ה בספר ווי העמודים (ס"פ טו) וז"ל: משבח אני את האשכנזים המעשרים מעותיהם ונוהרים במצוה זו במאוד מאוד והיא שעמדה להם שיורשים ומורשים נכסיהם לדור ודור. ע"ש. ע"כ לדידהו נהפך

יב. רשאי האב ליתן לבנו מכספי מעשר לצורך קניית דירה ורהיטים ושאר דברים הנצרכים כפי הרגילות באותו מקום. אבל אינו רשאי ליתן מכספי המעשר לצורך קניית מותרות. (יב)

ביאורים וצינונים

וכנ"ל. ועי' בשו"ת יחווה דעת חלק ג' (סי' עו). ומ"מ אף לבני אשכנז, הגם שנתבאר שאם התחייב האב בסתמא אינו יכול לפרוע מכסף מעשר, מ"מ ה"ד כשנעשתה ההתחייבות בשטר או בקנין דאז הוא כפורע חובו, אבל אם נתחייב בדיבור בלא קנין, שפיר יכול גם בכה"ג ליתן אח"כ מכסף המעשר, היות ואינו חייב בזה מדינא לא הוא פורע חובו מכסף מעשר, הגם שעליו לעמוד בדיבורו. וכן מוכח משו"ת חתם סופר הנ"ל. וכ"כ בשו"ת ציץ אליעזר חלק ט' (סימן א' אות ה'). ע"ש.

הדבר לחיוב ואין לפרוע בהם חובו או להשיא בהם בניו. ולכן אם בשעה שהתחייב האב ליתן מעות **לנישואי** בנו, לא היה בדעתו ליתנם ממעות מע"כ, אינו יכול ליתנם אח"כ מכסף זה. וכן דעת הגרי"ש אלישיב והו"ד בקובץ מבקשי תורה (כרך כג עמ' מח), והגר"ג קרליץ והו"ד בספר באורח צדקה (עמ' קעו). וכ"כ בספר צדקה ומשפט (פרק ו' הערה יד). ע"ש. אבל לדין שלא נתפשט המנהג להפריש מעשר כספים, שפיר י"ל דאף אם בשעה שהתחייב לא היה בדעתו ליתן מכספי מעשר, מ"מ יכול אח"כ לפרוע זאת ממעות אלו,

קניית דירה לבנו מכספי מעשר

דירה, מ"מ אין זה כלל גמור, דאם כשישכרו לו דירה יצטרך לדאוג לשכר הדירה שוב הוא בגדר די מחסורו. ע"ש. וכ"ה שם חלק ט' (סי' רב). ובשיעורי שבט הלוי (כת"י מהדו"ק סי' רג אות א') כתב לגבי מקום הדירה, שאם אין זה משנה את עתידו, אזי אין היתר לקנות לו דירה במקום יקר, וכגון שיש כולל במקום הזול ובמקום היקר אין לתת למקום היקר, אא"כ באמת יש נפק"מ לעתידו. והובא בספר באורח צדקה (עמ' קעח). וכ"כ בספר אז נדברו חלק ט' (סי' נא) דפשוט שאם אין אדם יכול להשיג דירה בשכירות כמו בזמנינו בהרבה מקומות, צריכים לקנות לו בית, ואפי' אם אפשר להשיג בשכירות, מ"מ אם בכה"ג שיקנה לו אביו יהיה

יב. כמבואר לעיל (הערה ח'). והנה אף שבגמ' כתובות (סז:) אמרו יתום שבא לישא "שוכרין" לו בית וכו', מ"מ בזמן הזה כיון ששכירות בית אין בה ממש ויש בה הפסד, רשאים לקנות לו בית. וכן דעת הגר"צ אבא שאול. והו"ד בספר מעשה הצדקה (סי' מא). וכ"כ בספר משכן שילה (עמ' רפ) דמלשון הגמ' שוכרין לו בית אין ראיה דצריך לעשות כן בזמנינו, דאולי אז היה המנהג לשכור. ע"ש. ומינה לענין מעשר כספים שרשאי האב ליתן לבנו ממע"כ לקניית דירה ורהיטים. וכ"כ בשו"ת שבט הלוי חלק ד' (סי' קל) דאף שמבואר בברייתא דכתובות שאם אפשר לשכור דירה אין צריך לקנות לו

יג. גם כשהבת עובדת ויש לה משכורת קבועה רשאי האב ליתן לצורך הוצאות נישואיה מכספי מעשר, שמכל מקום נחשבת היא כענייה לגבי קניית או שכירות דירה. (יג)

יד. אין לשלם דמי שדכנות ממעות מעשר כספים [אפילו אם השדכן בן תורה ועני]. ואם אין יד האב משגת להשיא את ילדיו בלא זה רשאי לעשות כן. וראוי שיתנה האב כשמתחיל להפריש מעשר כספים, שיוכל לעשות בדמי המעשר מה שירצה. (יד)

טו. אין לאדם להוציא מכספי מעשרותיו לצורך נישואי עצמו. (טו)

ביאורים וצינונים

שתסכים לזה. ע"ש. ומ"מ מספיק לזה דירה פשוטה כמבואר באחרונים. וע"ע בשו"ת תשובות והנהגות חלק א' (סי' תקעז). ע"ש. יג. ספר אורחות רבינו חלק א' (עמ' רצו). ועי' בספר דרך אמונה (פ"י מהלכות מתנות עניים ס"ק נט).

לו מזה הרווחה, שיוכל ללמוד יותר במנוחת הנפש ולא יטורד בחובות, הרי זה ג"כ בכלל ללמוד תורה, ואף לזה אפשר ליתן ממעשר כספים. ובזמנינו קניית דירה לבחור זה מעצם המצוה להשיאו אשה, ואפי' לרכישת דירה בעיר ולא בעיירות הפיתוח שרי ליתן ממעשר כספים, כי לפעמים קשה למצוא בחורה

תשלום דמי שדכנות מכספי מעשר

עני. וכן דעת הגרי"ש אלישיב, וה"ט משום שהוא דבר שבחובה ואי אפשר לשלמו ממעשר כספים, ותמה ע"ד הזכרון יהודה הנ"ל. והובא בספר באורח צדקה (פרק יא הערה קלג). ע"ש. ומ"מ אם אין לאב ליתן לזה ממקום אחר מותר, וכנ"ל בסעיף ח', שאם אין לאב לתת משלו רשאי ליתן מכספי מעשר אף דבר שבחובה.

יד. בשו"ת זכרון יהודה גרינוואלד חלק ב' (סי' קצב) כתב שאם כשהתחיל להפריש מעשר כספים התנה שיוכל לעשות במעות כרצונו, יכול לשלם בהם גם דמי שדכנות, הלא"ה לא. ע"ש. אולם בספר אמת ליעקב קמנצקי (יו"ד סי' רמט) הובא שאין לשלם דמי שדכנות ממעות מעשר אפילו אם השדכן הוא בן תורה

אם מותר לאדם להשיא עצמו מכספי מעשרותיו

ומזויות מכסף מעשר, וכן אם מותר להשתמש בכסף מעשר עבור ההוצאות שמוציא כדי

טו. בשו"ת בית דינו של שלמה (חיו"ד סי' א') נשאל אם מותר לקנות טלית ותפילין

לו בנות ואינו יכול להשיאן א"כ יטול מן הצדקה, ואינו נוטל, הרי הוא כאילו שופך דמים.
ג. אם הורי החתן והכלה הינם אנשים אמידים אלא שאין רצונם לעזור לילדיהם בהוצאות **הנישואין**, הרי ילדיהם נחשבים כעניים, ורשאים להשיאם מן הצדקה.

ד. רשאי כל אדם ליתן ממעות **מעשר** כספים **לצורך** הכנסת כלה.

ה. וכן מותר ליתן לחתן עני מתנה לחתונה מכספי **מעשר**, ואין צריך להודיעו שממעות מעשר הם.

ו. כשמשיאין את העני מן הצדקה או מכספי מעשר, רשאים לשלם הוצאות החתונה ובכלל זה הוצאות האולם התזמורת והצלם מכספים אלו. ומכל מקום אין להפריז על המידה ויקחו המינימום המקובל, והכל לפי המקום והזמן.

ז. וכן שוכרין לו בית וקונים לו רהיטים ושאר דברים הנצרכים לו כפי הרגילות אצל אנשים שכמותו באותו מקום. אולם אין ליתן לו דבר שהוא בגדר מותרות.

ח. אב שאין בידו להשיא את בנו מכיסו, רשאי הוא להשיאם מכספי מעשר, וכן רשאי ליתן נדוניה לבתו מכספי מעשר אם אין לו לתת לה מכיסו. ומה שמוסיף האב לילדיו יותר ממה שציווהו חכמים, רשאי ליתן מכספי מעשר אף אם יש לו ליתן ממקום אחר. ומי שידו משגת, ראוי שישאם מכספו ויתן כל כספי **המעשר** שבידו לעניים.

ט. וכן רשאי האב לחסוך חלק מכספי מעשרותיו כמה שנים קודם **נישואי** ילדיו כדי שיהיו לו מעות להשיאם.

י. וכן רשאי אדם לחסוך מכספי מעשרותיו **לצורך נישואי** אחיו.

יא. יש אומרים שאם בשעה שהתחייב האב (בקנין סודר או בשטר) ליתן לבנו או לבתו סך מסויים לנישואיהם לא היה בדעתו ליתנם מכספי מעשר, שוב אינו רשאי ליתן מה שהתחייב ממעות אלו. אולם העיקר להלכה אינו כן. ומכל מקום לכתחילה ראוי להקפיד שבשעה שמתחייב יתן בדעתו שיוכל ליתן

רבי יהודה החסיד, והבן אינו מקפיד, רשאי לישאנה. והוא הדין בזה אצל הבת. וכן בשאר ענייני שידוכים שהם נגד צוואת רבי יהודה החסיד, אם החתן והכלה אינם מקפידים בזה, אינם צריכים לשמוע לקול ההורים. אך כאמור יפייסו דעת ההורים מדברי גדולי הפוסקים שהקילו בדבר.

יד. אולם אם הבן מקפיד בדבר וחושש לצוואת רבי יהודה החסיד, אין לו לישאנה אף אם הוריו מצווים אותו שישאנה.

טו. שידוך שיש בו סכנה טבעית, ראוי לבן שישמע לעצת הוריו ולא ישאנה. וכל שכן אם הבן עצמו חושש בדבר, שאין לו לישאנה אף אם הוריו מצווים אותו בכך.

טז. אם רוצה הבן לקבוע תאריך מסויים לחתונה והוריו רוצים שיקבע תאריך אחר, אם יש סיבה מוצדקת לדבריהם עליו לשמוע בקולם. ואם לאו אין צריך לשמוע בקולם ויפייס דעתם כנוצר.

יז. כל האמור לעיל לגבי הבן הוא הדין גם לגבי הבת, ועל כן אם הוריה אינם רוצים שתנשא אפילו אם צריכים הם את עזרתה וכדומה, אינה צריכה לשמוע להם.

יח. וכן אם רוצה הבת להנשא לבחור בן תורה והוריה מעכבים בעדה, או שרצונה להנשא לבחור ירא שמים שומר תורה ומצוות וקובע עיתים לתורה, והוריה מתנגדים לכך, אין הבת צריכה לשמוע בקולם. ומכל מקום תסביר להם חשיבות הדבר.

יט. אב המצווה לבנו שלא יתן לבתו (נכדתו) נדוניה כראוי, אינו מחוייב לשמוע לו ורשאי ליתן לה נדוניה כאשר יחפוץ.

פרק טו

נישואין מכספי צדקה ומעשר

א. יתום ויתומה שאין ידם משגת להשיא עצמם, מצווין בני העיר להשיאם, ורשאים להשיאם מן הצדקה.

ב. וכן חתן וכלה עניים שאין יד הוריהם וקרוביהם משגת להשיאם, מצווין בני עירם להשיאם ורשאים להשיאם מן הצדקה. ואב שיש

בבית האסורים, או שמחמת קטטה לא דרו הבעל והאשה יחד, וכן אם מסיבה כל שהיא נמנעו מלשמש לזמן מסויים, או שהשתמשו באמצעי מניעה, בכל זה אין אותו הזמן מצטרף לחשבון, אלא יש למנות עשר שנים מיום נישואיהם מלבד אותה התקופה.

ה. יש אומרים שדין זה שאם שהה עם אשתו י' שנים ולא ילדה צריך לגרשה, אינו נוהג בחו"ל, שאפשר שעוון ישיבת חוצה לארץ גרם להם זאת. אולם דעת רוב הפוסקים שגם בחו"ל נוהג דין זה, ואם שהה עימה י' שנים ולא ילדה צריך לגרשה. וכן עיקר להלכה.

ו. אולם זוג שהיו דרים בחו"ל כמה שנים ולא נפקדו בילדים, ואח"כ עלו ארצה, אינם מונים עשר שנים משעה שנישאו אלא משעה שעלו לארץ, שהשנים שדרו בחו"ל אינם מן המנין.

ז. וכן זוג הדרים בארץ ישראל ויצאו לחו"ל לזמן מה, אין אותו הזמן עולה להם למנין עשר שנים, אלא ימנו עשר שנים מיום נישואיהם, מלבד אותו הזמן ששהו בחו"ל.

ח. אם ילדה לו האשה בן או בת ואחרי כן שהתה עשר שנים ולא ילדה עוד, אינו מחוייב לגרשה.

ט. וכל שכן אם ילדה לו כמה בנים או כמה בנות ואח"כ שהתה י' שנים ולא ילדה עוד שאינו צריך לגרשה.

י. אם הפילה האשה לאחר נישואיה, אין השנים ששהו עד שהפילה עולים למנין, אלא מונים עשר שנים מיום שהפילה.

יא. מי שנולדו לו בן ובת ומתו ולא השאירו זרע אחריהם, ושהה עם אשתו י' שנים משעה שמתו ושוב לא ילדה, יש אומרים שאע"פ שעתה לא קיים מצות פריה ורביה אין צריך לגרשה. ויש אומרים שמחוייב הוא לישא אשה אחרת.

יב. אדם שקיים מצות פריה ורביה בלידת בן ובת ומתה אשתו או גירשה, ונשא אשה שניה ושהה עמה י' שנים ולא ילדה לו, אין צריך לגרשה. אולם אם אשתו הראשונה ילדה לו רק בן אחד או בת אחת, וזו השניה לא ילדה לו כלל, צריך לגרשה כדי לקיים מצות פריה ורביה.

מכספים אלו. וקהילות שקיבלו עליהם כחובה להפריש מעשר כספים (כמנהג בני אשכנז), אם בשעה שהתחייב האב לא היה בדעתו ליתן מכספי מעשר, אינו יכול לשלם מה שהתחייב ממעות מעשר.

יב. רשאי האב ליתן לבנו מכספי מעשר לצורך קניית דירה ורהיטים ושאר דברים הנצרכים כפי הרגילות באותו מקום. אבל אינו רשאי ליתן מכספי המעשר לצורך קניית מותרות.

יג. גם כשהבת עובדת ויש לה משכורת קבועה רשאי האב ליתן לצורך הוצאות נישואיה מכספי מעשר.

יד. אין לשלם דמי שדכנות ממעות מעשר כספים [אפילו אם השדכן בן תורה וענין]. ואם אין יד האב משגת להשיא את ילדיו בלא זה רשאי לעשות כן. וראוי שיתנה כשמתחיל להפריש, שיוכל לעשות בדמי **המעשר** מה שירצה.

טו. אין לאדם להוציא מכספי מעשרותיו לצורך **נישואי** עצמו.

פרק טז

נשא אשה ושהה עמה י' שנים ולא ילדה

א. מי שנשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה, מחוייב לגרשה כדי שיוכל לישא אחרת ולקיים מצות פריה ורביה. ובזמן הזה עינינו הרואות זוגות רבים ששהו יותר מעשר שנים ולא נולדו להם ילדים ואינם מגרשים את נשותיהם. ויש שלימדו עליהם זכות.

ב. אולם אם כבר נפלה קטטה ביניהם ובאים להתגרש, אין להשתדל להשכין שלום ביניהם כמקובל, אלא אדרבה ייעצו להם להתגרש כפי הראוי להם על פי הדין.

ג. אם במשך אותם העשר שנים חלו האיש או האשה לתקופה ממושכת, אין תקופת החולי עולה להם למנין עשר שנים, אלא ימנו עשר שנים מיום נישואיהם מלבד אותה התקופה, ואף אם לא היה חולי זה מונעם מלשמש ולהוליד.

ד. וכל שכן אם באותם עשר השנים יצא אחד מבני הזוג לחו"ל לתקופה מסויימת, או שהה

הקדש

הקורע

הרהור

השרוי בלא אשה

השתדלות

ולד

זוג

זכר

זקנה

חוב

חובות

חולה

חומרת איסור...

חומש נכסיו

חוץ לארץ

חמא

חיוב האב להשיא בניו

חיוב מצות פו"ר

חיוב פו"ר בכמה

חיישינן למיתה

חינוך הילדים

חיסכון

חכם

חסרון הלבנה

חציו עבד וחציו בן חורין

חרם

חרש

חשב לעשות מצוה

חשד

חשוכי בנים

חתן

טיפול פוריות

טעם

טריפה

יבום

ילדה

יציאה לחו"ל

ישוב ארץ ישראל

ישראל

ישתדל

יתומה

יתומים

כאילו

כהן

כוונה במצות פו"ר

כוס של עיקרים

כיבוד הורים. בענייני שידוכים

כיבוד הורים. כללי

כל העוסק בפו"ר

כל מי שאינו עוסק בפו"ר

כלה

כלי זמר

כללי הרמב"ם ומרן השו"ע

כללים

כסות

כספי מעשר. כללי

כספי מעשר. לצורך נישואין

כפיה. כללי

כפיה. לאיש לישא

כפיה. לאשה להנשא

כפיה. שהה י"ש ולא ילדה

כפרה

לא זכה

לא תעשה

לחזר על הפתחים

לימוד תורה. איחור הנישואין מפניו

לימוד תורה. כללי

ליקוי גנמי

לעמוד בלא אשה

לערב

לפרוע חוב ממע"כ

לשמוע להורים בענייני שידוכים

מדרש

מומרים

מחילת עוונות

מחלה תורשתית

מחשבה מצטרפת למעשה

מי שאינו עוסק בפו"ר

מילה

מילוי הלבנה

מכירת ס"ת

מל

מלך

ממזר

מניעת הריון

מנעלים

מסייע לדבר עבירה

מסייע למצוה

מעלת הנושא אשה

מעלת מצות פו"ר

מעשר כספים

מעשר שני

מעשרות

מצה

מצוה בו יותר מבשלוחו

מצוה הבאה בעבירה

מצוות צריכות כוונה

מצות יבום

מצות עשה

מצרי

מקור למצות פו"ר

מתו בניו

מתן תורה

מתנה לחתן

נאמנות

נביאים

נדה

נדוניא

נדר

נידוי

נימול

טו. (ט)
 לשומרם עבור מי שאינו עני כעת
 טו. (ט)
 אם רשאי ליתן הכל לעני אחד . טו. (ט)
 ספרי קודש שנקנו מהם אם רשאי למכרם
 לישא אשה . יא. (א)

כספי מעשר. לצורך נישואין

להשיא מהם עניים . טו. ד.
 ליתן מתנה לחתן עני . טו. ה.
 אם צריך להודיעו . טו. ה.
 ליתן מהם הוצאות החתונה . טו. ו.
 במעשרות של החתן והכלה עצמם
 טו. (ו)
 שכירות דירה . טו. ז.
 קניית רהיטים . טו. ז.
 מותרות . טו. ז.
 אם אין האשה מסכימה להנשא בלא זה
 טו. (ז)
 להשיא בניו מהם . טו. ח.
 נדוניא לבתו . טו. ח.
 כשכבר התחייב . טו. יא.
 אם התחייב בלי קנין . טו. (יא)
 קהילות שקבלוהו עליהם חובה
 טו. (יא)
 כשיכול להשיאן משלו . טו. (ח)
 לזון בניו לאחר החתונה . טו. (ח)
 לחוסכם לצורך נישואי בניו . טו. ט.
 לחוסכם לצורך נישואי אחיו . טו. י.
 מאימתי רשאי להתחיל לחסוך עבורם
 טו. (ט)
 ליתנם לגמ"ח בתנאי שבבוא העת יתנו לבניו
 טו. (ט)
 לקנות בהם דירה לבנו . טו. יב.
 כשאפשר בשכירות . טו. (יב)

לשון צריך אם הוא חיוב או רשות
 יז. (ב)
 אם מעכב בדיעבד . יז. (ב)
 ספק דאורייתא לחומרא בין בעשה ובין
 בל"ת . יז. (א)
 חיישינן למיתה, מתי כן ומתי לא
 יז. (א)
 דברי חכמים גדולים מד"ת . יז. (ב)
 מצוה שנתנה תורה שיעור למטה כשמוסיף
 מקיים מצוה דאורייתא . יז. (ג)
 לא אתי עשה דקודם הדיבור ודחי לא תעשה
 יח. (א)
 אם למדין הלכה מן ההגדות - ע"ע הגדה
 כשיש באיזה פוסק כמה צדדי היתר אין לדון
 למקום אחר אא"כ יש שם את כל הצדדים
 יד. (ג)

כסות - ע"ע בגדים

כספי מעשר. כללי

ראוי להתנות מתחילה שיכול לעשות בהם
 מה שירצה . טו. יד
 אם דומה למעשר שני . טו. (ה)
 אם נלמד ממעשר שני . טו. (יא)
 לפרוע חובו מהם . טו. (ה)
 לאיזה צורך רשאי ליתנם . טו. (ה)
 לצורך עצמו . טו. (ח)
 לדבר שבחובה . טו. (ח)
 קניית טלית תפילין ומזוזות מהם
 טו. (טו)
 לקנות בהם המצוות בבית הכנסת . טו. (יא)
 אם חייב ליתנו תוך שנה . טו. (ט)
 לנכות משנה על חבירתה . טו. (ט)
 אימתי עובר בבל תאחר . טו. (ט)
 להקפיד לחלקם בחייו . טו. (ט)
 ראוי לבערו בשנה שלישית ושישית

טו. (ט)
 לשומרם עבור מי שאינו עני כעת
 טו. (ט)
 אם רשאי ליתן הכל לעני אחד . טו. (ט)
 ספרי קודש שנקנו מהם אם רשאי למכרם
 לישא אשה . יא. (א)

כספי מעשר. לצורך נישואין

טו. ד.
 ליתן מתנה לחתן עני . טו. ה.
 אם צריך להודיעו . טו. ה.
 ליתן מהם הוצאות החתונה . טו. ו.
 במעשרות של החתן והכלה עצמם
 טו. (ו)
 שכירות דירה . טו. ז.
 קניית רהיטים . טו. ז.
 מותרות . טו. ז.
 אם אין האשה מסכימה להנשא בלא זה
 טו. (ז)
 להשיא בניו מהם . טו. ח.
 נדוניא לבתו . טו. ח.
 כשכבר התחייב . טו. יא.
 אם התחייב בלי קנין . טו. (יא)
 קהילות שקבלוהו עליהם חובה
 טו. (יא)
 כשיכול להשיאן משלו . טו. (ח)
 לזון בניו לאחר החתונה . טו. (ח)
 לחוסכם לצורך נישואי בניו . טו. ט.
 לחוסכם לצורך נישואי אחיו . טו. י.
 מאימתי רשאי להתחיל לחסוך עבורם
 טו. (ט)
 ליתנם לגמ"ח בתנאי שבבוא העת יתנו לבניו
 טו. (ט)
 לקנות בהם דירה לבנו . טו. יב.
 כשאפשר בשכירות . טו. (יב)

לשון צריך אם הוא חיוב או רשות
 יז. (ב)
 אם מעכב בדיעבד . יז. (ב)
 ספק דאורייתא לחומרא בין בעשה ובין
 בל"ת . יז. (א)
 חיישינן למיתה, מתי כן ומתי לא
 יז. (א)
 דברי חכמים גדולים מד"ת . יז. (ב)
 מצוה שנתנה תורה שיעור למטה כשמוסיף
 מקיים מצוה דאורייתא . יז. (ג)
 לא אתי עשה דקודם הדיבור ודחי לא תעשה
 יח. (א)
 אם למדין הלכה מן ההגדות - ע"ע הגדה
 כשיש באיזה פוסק כמה צדדי היתר אין לדון
 למקום אחר אא"כ יש שם את כל הצדדים
 יד. (ג)

כסות - ע"ע בגדים

כספי מעשר. כללי

ראוי להתנות מתחילה שיכול לעשות בהם
 מה שירצה . טו. יד
 אם דומה למעשר שני . טו. (ה)
 אם נלמד ממעשר שני . טו. (יא)
 לפרוע חובו מהם . טו. (ה)
 לאיזה צורך רשאי ליתנם . טו. (ה)
 לצורך עצמו . טו. (ח)
 לדבר שבחובה . טו. (ח)
 קניית טלית תפילין ומזוזות מהם
 טו. (טו)
 לקנות בהם המצוות בבית הכנסת טו. (יא)
 אם חייב ליתנו תוך שנה . טו. (ט)
 לנכות משנה על חבירתה . טו. (ט)
 אימתי עובר בבל תאחר . טו. (ט)
 להקפיד לחלקם בחייו . טו. (ט)
 ראוי לבערו בשנה שלישית ושישית

כשיש לו רק בנים או רק בנות ... יא. ז.
 כדי שלא לעמוד בלא אשה ... יא. ח.
 לקיים מצות לערב וגם שלא לעמוד בלא
 אשה ... יא. ח.

ספרי קודש

שנקנו מכספי מעשה, מכירתן לצורך נישואין
 ... יא. (א)

סריס

אם מותרת אשה להנשא לו ... ד. (א)
 ... ד. (ב)
 אין אביו מקיים בו מצות פו"ר ... ו. א.
 נולד ראוי ונעשה סריס ... ו. (א)
 כשנכדיו סריסים ... ה. (ב)

אות ע

עבד - ע"ע חציו עבד וחציו בן חורין

אם חייב בפו"ר ... ד. (א)
 אם חייב בשבת ... ד. (א)
 משוחרר אם מותר בממזרת ... ג. (ד)

עבר עשרים ולא נשא

כל ימיו בהרהורי עבירה ... ח. ג.
 בטעם הדבר ... ח. (ג)
 עבר עבירה ושנה בה ... ח. (ג)
 הקב"ה אומר תיפח עצמותיו ... ח. ג.
 הטעם שדוקא עצמותיו ... ח. (ג)
 הטעם שאינו נענש עד גיל עשרים
 ... ח. (ג)
 מבטל עשה בכל יום ... ח. ד.
 עובר על איסור לא טוב ... ח. (ד)
 עובר על לאו דונשמרת מכל דבר רע
 ... ח. (ד)

אם הוא בתחילת עשרים או בסופו
 ... ח. (ד)
 השתדל ולא מצא אינו בכלל זה ... ח. ה.
 בחומרת המתאחר ... ח. (ו)
 אירס קודם עשרים ... ח. י.
 להתעכב עד שימצא הוגנת ... ח. יא.
 להתעכב מחמת רצון ההורים ... ח. יד.

עד כמה

אם הוא בדוקא ... יג. (ד)

עדות

שהה י"ש ולא גירשה אם נפסל לעדות
 ... טז. (א)

עוונות - ע"ע מחילת עוונות

עונג שבת

אמאי לא תקנו לו ברכה ... ב. (ד)

עונה

כל זמן שלא קיים פו"ר חייב בכל עונה
 ... ב. ג.
 אם צריך להוסיף על עונתו ... ב. (ג)
 למה לא תקנו לה ברכה ... ב. (ד)
 אם פו"ר תלויה במצות עונה ... ב. (ג)
 ... ז. (א)
 ... יז. (יד)
 מניעתה בהסכמת האשה ... ב. (ב)
 ... יז. (יד)
 עד כמה רשאי למנוע ... יז. (יד)

עוסק במצוה פטור מן המצוה

בתלמוד תורה ... ט. (א)
 אם יתבטל מן התורה לגמרי ... ט. (א)
 במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים

שלום בית

לצורך נישואי אחריו טו. י.

בשהו י"ש ולא ילדה טז. ב.

שליח

אסור לקדש אשה ע"י שליח יב. (ב)
אשה להתקדש ע"י שליח ד. (ב)

שם הכלה כשם אמו

. יד. יג.

שמחת יו"ט

חיובו לאשה ד. (ב)

שני זכרים

אם קיים בהם פו"ר ה. (א)
הוליד אחד מהם בת ה. ח.
מתו והשאיר האחד בן והשני בת . . ה. ז.
מת אחד והניח בת ה. ח.

שפחה

אם חייבת בשבת ד. (א)
אם מקיים פו"ר ע"י ג. (ד)
אם רשאי ממזר לישאנה ג. (ד)

אות ת

תאומים סיאמיים

אם מקיים בהם פו"ר ו. (ב)
. ה. (ב)
אם מותרים להנשא ו. (ב)

תוכנית חסכון מכספי מעשר

כדי להשיא בנו טו. ט.
מאימתי יכול להתחיל לחסוך . . . טו. (ט)
רוצה לחסוך בעודם קטנים טו. (ט)

תזמורת בחתונה

אם הוא חיוב טו. (ו)
מכספי מעשר טו. ו.
מכספי מעשר של החתן והכלה
. טו. (ו)
. טו. (טו)

תינוק מבחנה - ע"ע הפריה מלאכותית

תיפח עצמותיו

הגיע עשרים ולא נשא הקב"ה אומר תיפח
עצמותיו ח. ג.
הטעם שדוקא עצמותיו ח. (ג)
השתדל ולא מצא אינו בכלל זה . . ח. ה.
כשעוסק בתורה אינו בכלל זה . . . ט. ד.
המנהג שנעורים כל הלילה ח. (ג)

תכנון המשפחה

. ב. ב.

תכשיטים

קנייתם לכלה מנכסי האב יג. ב.
חיוב האב לקנותם לבתו יג. ג.

תלמוד תורה - ע"ע לימוד תורה

תלמיד חכם

לא ישכון בחצר שיש בה אלמנה . . .
. ד. (ד)
להשיא בתו לת"ח יג. ח.
להשיא בנו לבת ת"ח יג. ח.

תנאים

יתן בדעתו שיוכל לתת מכספי מעשר . .
. טו. יא.

קונטרס מעשר כספים

ואכתוב קצת מדברי האחרונים, אלו דברים אפשר ליתן מעשר אף להשיטות דמעשר הוי דוקא לעניים, או באופן שיש עליו חיוב נדר ליתן דוקא לעניים ובנ"ל. ואלו דברים א"א ליתן ממעשר

יכול (ב) ליתן צורכי חתונת בנו מכספי מעשר כשהוא (ג) עני, אם (ג) בזמן שהתחייב התחייב על דעת לשלם מכספי מעשר. וכן (ד) יכול לתמוך בחתנו או בבנו לאחר חתונתו מכספי מעשר כשאין להם כסף, וא"צ (ה) להודיע להם שנותן בתורת מעשר. אולם (ו) לא יתן הכל לבניו, רק חציו לבניו וחציו לאחרים. עני שאין לו כסף והפריש מעשר אינו יכול ליקח לעצמו דזה (ז) לא נקרא שנתן מעשר, כיון שנטלו לעצמו, ומ"מ כשאין לו (ח) טוב שיפריש על דעת שיקחנו לעצמו. יכול (ט) לקנות ספרים או לשלם שכר מלמד לילד עני (ורק לשלם לבנו שכר מלמד אסור, משום דהוי דבר שבחובה, עיין לקמן) ואף (י) כשהאב עשיר ואינו נותן

ציונים למשפט

(א) שו"ת מהרש"ם חלק א' סי' לב, יחזיק דעת חלק ג' סי' עו, ציץ אליעזר חלק ט' סי' א' פרק ד'. צדקה ומשפט פרק ג' סעיף י' וכן הובא בשם הגרש"ז אויערבך, ועיין תשובות והנהגות חלק א' סי' תקסא, ופשוט שמותרות א"א ליתן ממצות מעשר, ועיין בפסקים דרך סמוך לפרקן יכול להניח מצות מעשר לצורך נישואי בניו ולא כשהילד קטן, והנה הגר"ח קניבסקי אמר דלהחזו"א דאין ליתן למזון ילדיו מכספי מעשר ה"נ אין להשיאן מכספי מעשר, אולם הרבה רבנים הבינו דאף שאין לזון בניו מ"מ לצורך נישואי בנו לכו"ע יכול ליתן מכספי מעשר. (ב) דאם יש לו כסף, הלא האב חייב בנישואי בתו וחייב להוציא הוצאות ע"ז ועיין בשו"ע באבהע"ז סי' נח שהאב חייב ליתן כסות לבתו ועיין באוצר הפוסקים שם שיעור החיוב, ובעשיר צריך ליתן כפי עשרו וא"כ הוי דבר שבחובה שאינו בא מן המעשר, אבל כשאין לו כיון שנותן הרבה יותר מחיובו לכן יכול ליתן מן המעשר, והאב חייב גם להוציא כסף לנישואי בנו כיון דחייב להשיאו אשה וא"א להשיאו בלא ההוצאות, עיין בראב"ן ובשו"ת לב חיים חלק ב' סי' קסו, ועיין בתשובות והנהגות חלק ד' סי' רעה, ועיין בספר הנשואין כהלכתם פרק א' מה שהביא בזה. (ג) דאל"כ הוי דבר שבחובה עיין בשו"ת ציץ אליעזר חלק ט' סי' א' פרק ד' אות ג' ועיין בשו"ת מהרי"ל דיסקין סי' כה שהעיר בנודר נדוניא לבנו כיון שמבטיח רק אם הכלה תתן נדוניה וכשתתן הכלה שוב לא יהיה עני ואין נותן ממעשר. (ד) שו"ת חת"ס יו"ד סי' רלא, חלקת יעקב יו"ד סי' קלז אות א', ציץ אליעזר הנ"ל ובתשובות והנהגות חלק א' סי' תקעו כתב דבמחזיק בנו כדי שיוכל ללמוד מקיים בזה האב מצות ת"ת אם מחזיקו ממצות חולין. ועיין להלן מש"כ בדין לזון בניו ובנותיו לאחר גיל שש מכספי מעשר. (ה) שו"ת מהר"ם שיק יו"ד סי' רל, חלקת יעקב הנ"ל שו"ת ציץ אליעזר חלק ט' פרק ד' אות ו' וע"ש שאדרבא יש ענין שלא להודיע כדי שלא לביישם ועיין בשו"ת מנחת יצחק חלק ח' סי' עב בסופו ועיין בביאורים. (ו) חת"ס הנ"ל, ועיין לקמן סי' רנא מש"כ בדין ליתן כל המעשר לקרוביו. (ז) פשוט, ועיין במשיב דבר חלק ב' סי' עה, דמעשר לעצמו אין זה מעשר. (ח) מנחת יצחק חלק ו' סי' קא ע"פ תשובת התשב"ץ, ועיין במהר"י שטיף סי' נו ושכן הוא בלשון הנו"ב תנינא חו"מ סי' יד. (ט) בית דינו של שלמה יו"ד סי' א', נהר מצרים יו"ד הלכות מעשר, משיב דבר חלק ב' סי' עו, אהבת חסד, ומבואר דגם צורכי רוחניות מותר ליתן מכספי מעשר ועיין בביאורים בסי' רנ. (י) של"ה הלכות מעשר בשם המעיל צדק, וכ"כ בבית דינו של שלמה יו"ד סי' א', ובספר מעשר כספים העיר בזה על החדרי דעה סי' רנג. ועיין להלן בסעיף טו לגבי ליתן לנשואי בן עשיר כשהאב אינו רוצה ליתן.

קונטרס מעשר כספים

(ס) נתייקרו הספרים, צריך ליתן גם דמי היוקר, לעניים. יתומים שמצאו על הספרים של האב שכתוב שהוא ישאילם לאחרים כל ימי חייו יכולים האפוטרופסים (סא) למכור הספרים, כדי לפרנס היתומים. יכול (סב) לשלם דמי הוצאת ספר, כשהספר יש בה צורך לאחרים, דאז הוי בכלל הכותב ספרים ומשאילן לאחרים. וכן אם (סג) המחבר הוא עני ויתפרנס ממכירת ספריו מותר. י"א שמותר (סד) לקנות ספר ממחבר עני ממעות מעשר, אם בלא"ה לא היה קונה את הספר הזה, ואח"כ מותר להשתמש בו ג"כ, שהוא הנאה דממילא, ואין חיוב לכתוב עליו שהוא נקנה ממעשר, דזה דוקא בספר שרוצה לקנותו בלא"ה. וי"א (סה) דאין לקנות מכספי **מעשר** כיון דסוכ"ס קיבל תמורה על הכסף שנתן. קיבל כסף **לצורך** הדפסת ספר א"צ (סו) לעשר דהוי כגבאי על הכסף וכן (סז) מה שמקבל **לצורך נישואי** בנו. וכן דמי קצבת ביטוח לאומי א"צ (סח) לעשר דשייך לבן.

כתבו האחרונים, דדבר שבחובה, היינו דבר שחייב בה אף לולי החיוב של **מעשר** כספים, אין ליתן מן המעשר, ואכתוב מדברי האחרונים, אלו דברים הם בכלל דבר שבחובה, שאין לקנות מן המעשר, אולם במי שלא נהג כלל ליתן מעשר, ומיד בשעת ההפרשה מתנה שיתן לדבר שבחובה, אין למנוע ממנו.

דבר שבחובה, כגון (סט) מתנות לאביונים. (עג) פדיון כפרות. או (עג) כשנדר לצדקה בעת ומשלוח (ע) מנות. ומחצית (עא) השקל. או צרה, ולא כיוון בשעת נדרו ליתן ממעות

ציונים למשפט

ולענ"ד, לדברי המשיב דבר דהוי בבעלות היורשים רק שמשועבד למעשר ממילא יכול בכל גוונא למוכרה וליתנה לעניים. (ס) מנחת יצחק הנ"ל. (סא) פת"ש מהחת"ס יו"ד סי' רלב. (סב) כן מסתבר, ועיין בספר הלכות מעשר כספים עמוד קנ ובחשוקי חמד סנהדרין דף כד דת"ח שרוצה להדפיס ספר שיש בזה צורך לרבים יכול להדפיסו מכספי מעשר, ובדרך אמונה פרק ז' ציון ס' כתב בשם החזו"א שמותר רק לספר שכל העולם צריך לו, ובספר אום אני חומה סי' קסה כתב דגדר רבים צריכים לו הוי כשמבאר הרבה סברות עמומות באור אמיתי, או שמבהיר בדרך הפשט באופן שמיקל על צעירי הצאן או ספר בהלכה שע"י זה יהיה בניקל ללמוד הלכות אלו או שיגרום שיקיימו הלכות שלא קיימו עד עתה וכן ספרים המתייחסים לדברים שבני אדם מזלזלים וע"י ספר זה יתעוררו, ועיין באריכות בשו"ת אמר שמואל סי' ד' שהתיר להדפיס ספר מכספי מעשר והאריך בהא דהכותב ספרים ומשאילן לאחרים ע"ש ועיין בשו"ת שואל ונשאל חלק ו' סי' קפא-קפב, ועיין בשו"ת להורות נתן חלק ד' סי' פב דא"א ליתן ממעשר כספים לצורך הוצאת חוברת של חידושי תורה ועיין ביד מלכים עמוד קיח בשם הגר"ח קניבסקי דמכספי חומש יכול להדפיס ספר דהוי לצורך מצוה. (סג) דרך אמונה הנ"ל. (סד) דרך אמונה בפרק ז' ממתנות עניים בבאור ההלכה, וכ"כ בארחות רבינו חלק א' עמוד שג בשם החזו"א. ועיין בספר חסידים סימן אלף לה יש צדקה שאינה נראית כצדקה והוא לפני הקב"ה צדקה מעולה כגון עני שיש לו חפץ למכור או ספר שאין חפצים לקנות ואדם קונהו מידו. וכן עני שחפץ לכתוב ואין אחרים רוצים להשכירו והוא משכירו אין צדקה למעלה ממנה. (סה) בספר שערי צדק עמוד שסו בשם הגר"ש אלישיב והגר"י פישר שכיון שהמוכר קיבל תמורה אף שקנאו רק למצוה א"א ליתנו מכספי מעשר ועיין בצדקה ומשפט פרק א' הערה פה שכשקונה מעני חפץ ואין לו צורך בה יש לשער הסכום שהיה מסכים ליתן אם יקבל החפץ בזול ואת השאר יתן מכספי מעשר. (סו) באורח צדקה עמוד קלו. (סז) ועיין מש"כ בזה בפסקים סי' רמח ועיין בצדקה ומשפט, לגבי כסף שמקבץ לצורך רפואת בנו, ויש לציין לדברי החת"ס

מפתח הפסקים

סימן רמז

צדקה ביד ימין, ובעמידה	תכז
ליתן צדקה כמה פעמים, בפחות מפרוטה,	
ללות כדי ליתן	תכז
אין לו כסף	תכט
נתינת כתב המלצה, לנצרכים, לקרוע המכתב	
כשאינן צורך בו	תכט
צדקה באמצע התפלה, ובסעדת נשואין ..	תל
צדקה באמצע הלימוד, ובסדרי הכולל	תלב
דין צדקה בדליכא תביעה, בקשת צדקה	
במכתב, גבאי המבקש	תלב

סימן רמח

חיוב עני בצדקה ומעשר כספים	תלח
עני במעשר כספים, ומעשר למי שמרויח	
קצת יותר מכדי פרנסתו	תלח
בע"ח, בנתינת צדקה ומעשר	תלח
ליתן צדקה ומעשר, ממה שקיבל מהצדקה	תלז
הוצאת כספים בערמה באופנים מסוימים,	
מדין כופין על הצדקה	תלז
חינוך, בצדקה ומעשר, והכנסת אורחים	תלח
נטילת צדקה מנשים, ערב התרמה לנשים	תלז
אשה שנדרה לצדקה. אשה שנדרה מלבושיה	
או תכשיטיה	תמ
נשים וקטנים בגבית כסף	תמד
עשיר, כמה יתן	תמו

סימן רמט

חיוב ליתן מעשר כשנהג כז	תמו
-------------------------------	-----

מצות מעשר האם ליתן מעשר בדיוק	תמו
הזמן, לעשיית חשבון ליתן מעשר	תמח
רווחים שצריך ליתן מיד, ורווחים שא"צ	
ליתן מיד, ודין השקעות בנדל"ן ומניות .	תמט
נתינה לעניים מיד לאחר שהפריש המעשר	תנ
להניח כספי מעשרותיו לצורך נישואי בניו	
כשיגדלו	תנ
דיני מעשר עני	תנא
לצוות ליתן מנכסיו לצדקה כשיש יורשים	תפה
דיני נתינת צדקה מממונו לאחר מיתתו ..	תפו

סימן רנא

צדקה לחילונים, לנשואי חילונים, שהמקבל	
יעשה איסור, לסמים	תצ
גדר עני לגבי נתינת צדקה	תצא
קיבל על עצמו לתת מעשר כל חודש, נהג	
לתת מעשר ומתקשה מאוד לתת	תצב
נדר לצדקה וירד מנכסיו אם יכול ליקח	
כספי הצדקה לעצמו	תצב
דיני קדימה בצדקה	תצג

סימן רנג

צדקה כשיש לו משכורת קבועה, אברך	
כולל, תוכנית חסכון	תצה

סימן רנו

מצות הכנסת אורחים ופרטיה	תצז
--------------------------------	-----

סימן רנט

הערמה וגזל בהתרמה לצדקה	תצט
אחוזים בהתרמה לצדקה	תקא
שינוי למצוה גדולה יותר	תקב

יש שכתב^{מג} דהשקעות בקרקעות א"צ ליתן מעשר רק כשמוכרם ע"מ לקנות במקום אחר או כדי להשקיע במקום אחר, ואינו מחוייב למוכרם כדי ליתן מעשר.

זמן המעשרות בניירות ערך עיין בשארית שמחה סי' לא, ובספר מעשר כספים (אלברט) עמוד רכט כתב דנכון לברר אצל מורה הוראה הבקי בגדר סוגי ניירות ערך השונים.

הלואה קיבל כסף בהלואה א"צ^{מד} לעשר דהא לא הרויח כלום דהא צריך לשלם מה שלווה ויש דס"ל^{מה} דצריך לעשר בשעת ההלואה אלא שכשמשלם חוב זה נחשב כל הפרעון כהפסד ולא יתן אז מעשר על הרויח ששילם בזה החוב.

אב שהפריש בחייו הכסף לבנו שלא יצרך לתת מס רכישה אם הבן יכול להשתמש בכסף מעת שזכה בו חייב מיד^{מי} במעשר.

נתינה לעניים מיד לאחר שהפריש המעשר

כב. עיין להלן בסי' רנז בדין בל תאחר בצדקה ומעשר ופרטי ההלכה בזה.

הפריש מעשר ואין צורך לעניים בזה כעת עיין להלן בסי' רנט בדין הלואה או להשקיע בעסקים מכספי מעשר עד שיבא העני.

ומ"מ כשיש לו הרבה מעשר יותר מכדי צורך העניים מ"מ יראה לחלקם^{מי} בשנה הרביעית ובשנה הששית של שמיטה כדין מעשר תבואה. ודבר זה^{מי} הוא חומרא בעלמא וכדי לצאת חומרא זו עדיף שמי שרוצה להשקיע כספי מעשר כספים שימנה גבאים על זה ואז יחשב כאילו כבר הגיע לידע העניים ויחשב כמבוערים כיון שכבר בא לידי העניים.

ויש שכתב^{מי} שכיון שמשקיע לצורך העניים סגי בזה וא"צ ליתנו ליד גבאי וגם דמה שנותנו לגבאי אינו מחשיבו כמבוער.

כמו כן אם התנה בשעה שהפריש **המעשר** שיתן לפי דעתו כשימצא עניים הכל לפי תנאו^י וא"צ ביעור בשנה השלישית והששית.

להניח כספי מעשרותיו לצורך נישואי בניו כשיגדלו

כג. עיין להלן שנתבאר די"א שיכול ליתן חלק מכספי מעשרותיו **לצורך** חיתון ילדיו, מ"מ^{מי} מותר רק סמוך לפרקן ולא שכשהילד קטן יניח כבר **המעשרות לצורך נישואי** בנו, והיינו דכיון שיש עניים עכשיו איך יניחה **לצורך** עניים שיצטרכו בעוד כמה שנים, ומגיל יח^{יב} נקרא שהגיעו לפרקן ויש שכתב^{נג} שילוו בינתיים הכסף לגמ"ח להלוואות בתנאי שכשיחתן ילדיו יחזירו לו הכסף.

מג. תשובות והנהגות חלק א' סי' תקס אות ז'. **מד.** באורח צדקה צדקה עמוד קלג בשם הגרי"ש אלישיב ואבן ישראל חלק ט' סי' צב אות יח צדקה ומשפט פרק ה' סעיף ה'. **מה.** כן הובא שם בשם הגרש"ז אויערבך בלוח לצורך הבית. **מו.** קובץ תשובות ועיין בשרגא המאיר חלק ח' סי' פז אות ב' דכסף שיש לו בבנק יש לעשר מיד. **מז.** שו"ת בית דינו של שלמה יו"ד סי' א' בד"ה חזר, וביאר דזה כוונת השל"ה בחולין ע"ש והנה שם נקט שנה השלישית אולם אנו נוהגין לגבי ביעור מעשרות בשנה הרביעית. **מח.** שו"ת ציץ אליעזר חלק יד סי' עו. **מט.** שערי צדק פרק ח' הערה מד. **נ.** נהר מצרים יו"ד. **נא.** קובץ קול תורה גליון לט בשם הגרש"ז אויערבך וכ"כ באורח צדקה פרק יא בשם הגרש"ז והגרי"ש אלישיב והגר"נ קרליץ. **נב.** באורח צדקה בשם הגרי"ש אלישיב, ועיין להלן מהאגרות משה שהתיר שנתיים קודם להפריש צדקה לצורך אחיו שיצטרך למעות לאחר שנתיים, ויש רבנים שכתבו גיל מוקדם יותר דכ"ז שאינו מחליף רהיטים בביתו משום שדואג שיצטרך למעות לחיתון ילדיו יכול כבר להניח מכספי מעשרות לזה ועיין בצדקה ומשפט פרק ו' הערה יד. **נג.** הגר"נ קרליץ בחוט שני שבת חלק א' עמוד שלא, ויש להעיר דהא באהבת

ועיין בסי' רנו מה שכתבנו כמה פרטים לגבי מעשר עני ע"ש לגבי עשו שאינו זוכה כזוכה, לגבי מכירי עני, לגבי מחילה, לגבי הלואה ולפסוק כשער הזול.

א"א"י לשמור כספי מעשר עני לצורך גמ"ח לעת הצורך כיון שאחר השנה שמפרישים מעשר עני יש חובת ביעור וא"כ א"א לשמור המעשר עני על לאחר זמן.

יכול"ז ליתן מכספי מעשר עני לצורך הכנסת כלה.

משפחות שמארחות בעלי תשובה לשבתות יכול"ז להשתמש בכספי מעשר עני.

שיעור מעשר עני"ט הוי בכזית או בפרוטה.

צריך"ס ליתן לאשה מעשר עני קודם לאיש ואולי"ס כל דיני הקדימה המבוארים בסי' רנא לגבי צדקה יש גם במעשר עני וצ"ע.

מעשר עני להקנות ע"י שילוח לעני ויקנה כשער הזול עיין סי' רנג סעיף ה'.

ויש שכתב"י שאחים יכולים להפריש צדקה שלהם לצורך אחיהם שיוכל לשבת וללמוד לאחר הנישואין ויכולים להפריש גם כאשר אחיהם יתחתן בעוד שנה או שנתיים רשאים להפריש צדקה ע"ז אף שעדיין לא נשא, אם לפי דעתם צריכין להתחיל לאסוף בעד זה מהיום, אלא שצריכים להוציאם מרשותם ולהקנותם לאחיהם מהיום, ומצוה עליהם להפריש הצדקה מהיום כדי שיוכל לישא אשה וללמד אחר החתונה ומ"מ אין ראוי לפטור עצמו מזה מכל הצדקות ולכן חלק הגדול יפרישו עבור אחיהם וחלק צדקה יתנו לשאר צדקות.

ונראה דרך מי שרגיל ליתן כספי מעשר לא יניח המעשר כשבניו לא הגיעו לפרקן אבל"ה מי שעדיין לא הורגל ליתן ורוצה להנהיגה מחדש בזה י"ל שיכול להתנות בשעת ההפרשה שמניחה לחיתון ילדיו.

ולגבי ליטול צדקה לצורכו כשיש לו תכנית חסכון לנישואי בניו עיין להלן בפסקים בסי' רנג.

דיני מעשר עני

כד. עיין בביאורים סי' רמט שהבאתי כמה דינים המבוארים בט"ז וש"ך בסוסי' שלא שנוגע למעשר עני.

חסד פרק יח כתב שרק שליש יתן לגמ"ח להלוואות כיון שהענים שצריכים ליתן להם במתנה מצוים יותר ע"ש, ואולי כיון שצריך לבניו יש להקל יותר, ועיין במנחת צבי חלק ג' סי' ז' שג"כ כתב שרק שליש יתן להלואה ע"ש, ולכן נראה שיתנה מתחילה כשהתחיל להפריש, שמה שצריך לנישואי בניו ילוה בינתיים, ובלא"ה אין ליתן לצורך נישואי בניו יותר מחצי מכספי מעשרות לפי דברי החת"ס יו"ד סי' קלא אולם יש חולקים שיכול ליתן הכל לקרוביו כמש"כ בפנים בסי' רנא סעיף ג'. נד. שו"ת אגרות משה יו"ד חלק א' סי' קמו. נה. ועיין במנחת צבי חלק ג' סי' ז'. נו. שו"ת מנחת יצחק חלק ח' סי' עב אות ו' בסופו. נז. מנחת יצחק חלק ח' סי' עב אות ה'. נח. מנחת יצחק חלק ח' סי' עב. נט. משנה למלך פרק ו' ממתנות עניים הלכה ז' ועיין בפנים בסי' רמט אם בצדקה בעיני פרוטה ולפ"ז יש לחלק בדבר מאכל השיעור הוא כזית. ס. יבמות דף ק. סא. דרך אמונה בפרק ו' ממתנות עניים סק' עח ועיין בארח משפט חו"מ סי' טו דיתום קודם לאלמה במעשר עני מדאקדמיה קרא בפרשת ראה ועיין במשנה בפאה דמציל מחצה לקרוביו, ועיין ברש"י גיטין דף ל' ע"ב בד"ה עניי כותים, ועיין בביאורים סי' רנ במה נידונים אם יש חילוק בין מעשר עני לצדקה ועיין במילואים בסי' רמז ושם לגבי דיני קדימה במתנות לאביונים, ועיין ביד דוד זרעים פרק ח' משנה ו' דאין דין קדימה במעשר עני ולכן א"צ להקדים כהן עני משום וקדשתו ע"ש שו"ר בצפנת פענח פרק א' ממתנות עניים הלכה ח דף כט אם מעשר עני שייך דוקא לעניי העיר או לכל העולם והביא

אחרת ובטוח שהחתן ישמח בהשתתפותו יכול ליתן מכספי מעשר.

נסיעות - דמי הנסיעה לדור בא"י עיין ערך ארץ ישראל.

נסיעות לקבלת פני רבו - יכול רמח להוציא דמי הנסיעות לקבלת פני רבו מכספי מעשר להסוברים דמעשר לכל המצוות אם יודע בנפשו שכוונתו בלתי לה' לבדו כיון שקבלת פני רבו ללמוד דרכי ה' ויראת שמים הוי מצוה רבה.

נר חנוכה - לא יקנה מכספי מעשר עיין בפנים.

נשואין - יכול רמח ליתן נדן לבנו מכספי מעשר כשאין ידו משגת. וכן רמח לנשואי בתו אולם כ"ז רב רק שבשעה שהתחייב ליתן נתכוון ליתן מהמעשר, ועיין לעיל מאיזה גיל יכול להפריש המעשר לצורך נישואי בניו יכול לשלם מכספי מעשר לחתן עני לצורך צלם לחתונה

נסיעה למסירת שיעורים - ללא תשלום יכול רמח ליתן מכספי מעשר.

נסיעה לצורך התרמת דם - יכול רמח ליתן מכספי מעשר.

נסיעה לקברי צדקים - אין רמח לשלם הוצאת הנסיעה מכספי מעשר, ואם נוסע לצורך רוחני יתכן שיכול ליתנו מכספי מעשר.

נסיעה לעבודה או לכולל - הוי הוצאה שיכול לנכות מחשבון הריזח, ואם קונה כרטיס חופשי חודשי אף שנהנה מזה שיכול לנסוע נסיעות שאינם לצורך העבודה והכולל אין צריך ליתן מעשר ע"ז.

נסיעה לשמח חתן בחתונה מכספי מעשר - אינו נכון רמח דאולי לא ישמח החתן כשבא ואף כשבטוח שהחתן ישמח בהשתתפותו הלא יכול לקיים מצות שמחת חתן בחתן שגר כאן ואף אם אין לו חתן לשמח הלא יכול לקיים מצוה אחרת בממון זה ואם אין לפניו מצוה

רמח. באורח צדקה פרק יא סעיף מט בשם הגר"נ קארליץ ולענ"ד אם שומעי השיעור עניים יכול ליתן לזה גם להסוברים דמעשר הוי רק לעניים ועיין בביאורים סי' רנ בחיוב צדקה לצורך שהעני יוכל לקיים מצוות. רמח. אמת ליעקב סי' רמט. רמח. נהר מצרים יו"ד בשם בית דינו של שלמה יו"ד סי' א' אולם בפשטות היינו דהוי לשיטתו דמעשר הוי רק לעניים אבל לסוברים דמעשר לכל המצוות יתכן שיכול ליתן מכספי מעשר ובספר נשמת ישראל נסתפק בזה והביא מקורות למצוה שיש בנסיעה לקברי צדיקים ונ"מ למה שנשאל אם יתן מכספי מעשר לנסיעה לצדיקים ע"ש ולפ"ז נראה דליתן מכספי מעשר לצורך נסיעה לאומן וכדומה אם נוסע לפעול ישועה י"ל דהוי כנוסע לעצמו אבל אם נוסע לצורך רוחני אף דהוי לעצמו י"ל דאפשר ליתן מכספי מעשר ועיין בשו"ת ים החכמה סי' יח. רמח. עיין בבצל החכמה חלק ד' סי' קסא-ב-ג וע"ש לגבי הוצאות נסיעה לחתונה לחתן עשיר או עני ואם יש לחלק אם יש לו אפשרות לנסוע באוטובוס וקשה לו ולכן רוצה לנסוע באוירון כגון מוילמסבורג לקנדה. רמח. שו"ת ערוגת הבשם יו"ד סי' ריט, נטע שורק סי' צד. רמח. שו"ת מהרש"ם חלק א' סי' לב בד"ה ומ"ש, ציץ אליעזר חלק ט' סי' א' פרק ד', יחזה דעת חלק ג' סי' סי' עו צדקה ומשפט פרק ג' סעיף י' וכן הובא בשם הגרש"ז אויערבך. רנ. דאם ידו משגת הרי האב חייב להשיא אשה לבנו וחייב גם להוציא הוצאות ע"ז כמ"ש הראב"ן (בדף קמט בדפוס ראשון) וז"ל והמצוה הוא שיעסוק בזיווגו ויתן לו ממנו כדאמרינן קחו לבניכם נשים וכמה אתה נותן לבנך כך וכך עכ"ל, ועיין בלב חיים חלק ב' סי' קסו באריכות, ועיין בשו"ת מהרי"ט חלק ב' סוסי' כז דאם המנהג שיתן החתן תכשיטין מצוה על האב ליתן, ועיין בלב מבין הלכות ת"ת סי' ז, ואף בידו משגת קצת. רנא. ציץ אליעזר הנ"ל אלא שכתב שלא יתן מכסף מעשר מה שצריך ליתן לה כדי פרנסתה או בעשיר לפי עשרו כמבואר בסי' נח וסי' קיג סעיף א' ע"כ ועיין באוצר הפוסקים שיעור החיוב ליתן לבתו, אולם כשאין ידו משגת גם לזה יכול ליתן הכל מכספי מעשר. רנב. ציץ אליעזר הנ"ל דאל"כ הוי דבר שבחובה.

צדקה	בשעת התפלה הצדקה הוי כחלק מהתפלה
קוג ביאורים	
צדקה	בשעת מיתה אם מותר ליתן כל נכסיו-נא
צדקה	בשעת מיתה ובניו עניים יש להם דין קדימה תפה
צדקה	בשעת מיתה כמה יתן לצדקה תפה
צדקה	בשעת צרה באשה הנשואה לגוי לא
צדקה	בשעת ק"ש קוג ביאורים
צדקה	דיני קדימה – עיין ערך קדימה וערך קרוב
צדקה	האבות לא נתנו למולים תקבו
צדקה	האם יש לכהן דין קדימה כשיחיד נותן
קוג ציונים ס"ק קפה	
צדקה	האם מה"ת צריך ליתן יותר מחומש
מו ביאורים	
צדקה	הוי בין אדם לחברו או בין אדם למקום
תקיו-תקיה	
צדקה	הוי בכלל נדר רפו
צדקה	הוי מתנות עניים או מצוה נפרדת
ריט ביאורים	
צדקה	הוי ספק ממון או איסור תו ביאורים
צדקה	הזכות ליטול שאני ממעשר עני
רמו-רב ביאורים	
צדקה	החויב לעני מצד מחסור העני
ריח ביאורים	
צדקה	הטעם שלא יתן לעני אחד שיג
צדקה	היו זקנים שנטלו צדקה רק בעשי"ת צו
צדקה	הל"ת עובר רק בתביעת העני ז
צדקה	הנותנה שלא כדין הוי כחטף המצוה מה' שנותן לחם לכל בשר מז ציונים ס"ק לא
צדקה	העומדת לחלק מתי סוחרין בה
שצג-שצה	
צדקה	התנו שיתנו ביחד לצדקה אין פדיון שבויים בכלל התנאי קפט
צדקה	וגמ"ח אם הוי חד קב ציונים ס"ק מי
צדקה	והלואה – עיין ערך הלואה
צדקה ומעשר אם צריך לזכות לעני או דעיקר שנהנים	
צדקה	ומעשר החילוק ביניהם
מד ציונים ס"ק כד	
צדקה	ומתנות עניים במתנה ע"מ להחזיר תקח
צדקה	זמנה בהול משום כל תאחר תקוח
צדקה – חיובה על יתומים	כו
צדקה – טובת הנאה	א
צדקה	יאמר בפיו שרוצה ליתן רחצ
צדקה	יתן מה שגזל הגר ונשבע ומת הגר תקיג
צדקה	כזית בשר ורביעית יין בחול המועד
קכב ביאורים	
צדקה	כמה פעמים ביום ולאותו עני תכו-תכח
צדקה	כשאיין לו יטול מצדקה לצורך נשואי בניו ובנותיו קכו
צדקה	כשאיין עני לפניו ט ביאורים
צדקה	כשאסור למקבל ליטול מחמת תקנה שהיה בעיר תצא
צדקה	כשבדרך אין לו כסף רכח-רכט
צדקה	כשהבעל מוחה לא
צדקה	כשהמקבל ישתמש בו לאיסור תצא
צדקה	כשזיכה לו המעות רצד
צדקה	כשיפסיד הנותן כסף קכה
צדקה	כשיש ד"ת מקום הדיון במקום הגבאי או העניים שה ציונים ס"ק קלג
צדקה	כשיש לו בהמה ויפסיד השאר קכה
צדקה	כשיש לו הפסד ה
צדקה	כשנותן לגוי קמ ציונים ס"ק כא
צדקה	כשנותן לצורך נישואין לא הוי כנותן לעני אחד אלא לאב ולבן שיג
צדקה	כשנותן מעשר עני מז ציונים ס"ק לא
צדקה	כשנותן ע"מ להתעשר יג
צדקה	לא יבא היזק ממנה אף בחורף וכן שלא יפול בדרך יב